

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

УЧБОВИЙ ЦЕНТР

Кафедра Економіки промисловості

Затверджую
проректор по навчальній роботі
А.М.Фесенко

„_____” _____ 2003р.

Робоча програма
з дисципліни „Планування діяльності підприємства”
для денної форми навчання
підготовки бакалаврів із фаху
7.050107 „Економіка підприємства”

<p>Ухвалено методичною Комісією Економіко – – гуманітарного факультету Протокол № від Глова МК</p> <hr/> <p>(Підпис, ініціали, прізвище)</p>	<p>Програму рекомендовано кафедрою Економіки промисловості Протокол № від Завідувач кафедри Економіки промисловості</p> <hr/>
--	---

Краматорськ 2003

І ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Дисципліна “Планування діяльності підприємства” відноситься до циклу профорієнтованих дисциплін підготовки бакалаврів спеціальності 7.050.107 “Економіка підприємства”

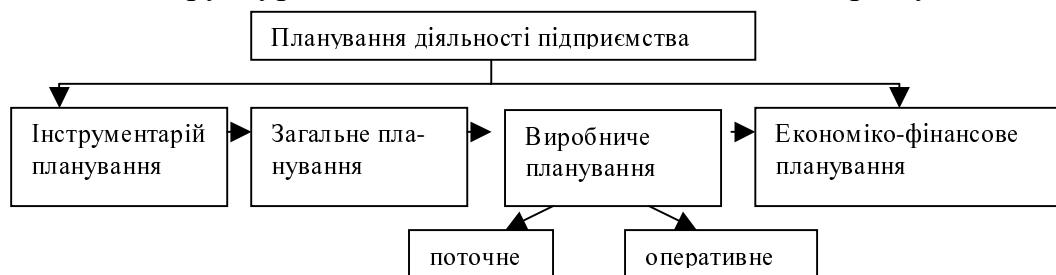
Дисципліна відіграє важливу роль у набутті професійних навичок, професійного досвіду та теоретичних знань у галузі виконання економічних розрахунків та практики економічного обґрунтування рішень при здійсненні економічних прогнозів.

Дисципліна базується на вивченні таких необхідних для успішного засвоєння матеріалу дисциплін:

Дисципліни гуманітарно-економічного циклу	Дисципліни природничо-наукового циклу	Дисципліни циклу професійної і практичної підготовки
Політологія Філософія Логіка Українська мова	Макроекономіка Мікроекономіка Економетрія Математичне програмування Економіка підприємства Маркетинг Фінанси Фінанси підприємства Бухгалтерський облік і аудит Економіка праці Економічний аналіз	Економіка і організація іноваційної діяльності Організація виробництва Стратегія підприємства Технічне нормування

Дисципліна є основою наступної підготовки спеціалістів по фаху “Економіка підприємства” та готує базові знання до вивчення наступних дисциплін циклу професійної і практичної підготовки спеціалістів: стратегічне управління підприємством, економіка і організація діяльності об’єднань, економічна діагностика.

Вивчення дисципліни “Планування діяльності підприємства” здійснюється за такою структурно-логічною схемою надання матеріалу.

Робоча програма відповідає типовій програмі, затверженій головним методологічним управлінням вищої освіти України.

Дисципліна “Планування діяльності підприємства” також включена до циклу професійно-орієнтованих дисциплін підготовки бакалаврів по спеціальності 7.050.202 “Менеджмент організацій”

II РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Семестр	Всього	Розподіл за семестрами та видами занять							Семестр. атест	
		Лекц.	Практин.	Семін.	Лаб.раб.	Комп'ютерн. практ	Контр. Раб.	СРС		
								Всього	У тому числі на викон. ІРС	
6	135	48	26				6	45	10	іспит
Всього	135	48	32						55	

III ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни "Планування діяльності підприємства" є вивчення механізму планування обсягів виробництва продукції, собівартості, прибутку та рентабельності виробництва, їх зв'язок та взаємозалежність, а також інші питання стосовно планування загальних показників діяльності виробничого підприємства в умовах ринку.

Завданням вивчення дисципліни є набуття теоретичних та практичних засад у процесах планування основних показників підприємства з використанням різних методів та засобів економічного аналізу, математичної статистики та інших.

В результаті вивчення дисципліни "Планування діяльності підприємства" фахівець повинен знати:

- науково-методологічні основи планових розрахунків;
- методи планових розрахунків, які застосовуються у поточному і оперативному плануванні;
- етапи та послідовність планових розрахунків, які застосовуються при побудові різних видів планів;
- основні планові показники та способи їх розрахунку в умовах ринкової економіки;
- особливості планових розрахунків різних видів планів: стратегічних, бізнес планів, поточних, оперативних;
- економічні основи поліпшення виробництва за допомогою коректування планів, як на початку, так і у період виробничих процесів.

Фахівець повинен виконувати техніко-економічні розрахунки планових показників, проводити техніко-економічний аналіз планів, розробляти заходи по підвищенню ефективності виробництва і кращого використання ресурсів, використовувати у техніко-економічних розрахунках математичні моделі та обчислювальну техніку.

IV ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

IV.1 РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ

Найменування розділів , тем	Розподіл за видами занять						
	Всього	Лекції	Практичні	Семинар	Лаб. роб	Ком'юнт. Раб	СРС
Вхідний контроль	0,5		0,5				
<u>Розділ 1 Науково-методологічні основи планування</u>							
Тема 1.1 Планування і його основні принципи та закони	1	1					
Тема 1.2 Види планування та нормативна база планування	3,5	2	1,5				
Тема 1.3 Методологічні основи планових розрахунків	4,5	2	1,5				1
Тема 1.4 Системи економічних показників і вимірювачів планів та їх скорочена характеристика	2	2					
Тестове опитування за розділом 1	0,5		0,5				
<u>Розділ 2 Загальне планування на підприємствах</u>							
Тема 2.1 Планування підприємницької діяльності як функція управління підприємством	1	1					
Тема 2.2 Система планів у ринкових умовах господарювання. Система планів підприємства	3	2					1
Тема 2.3 Прогнозування як початковий, етап стратегічного планування	6	3	2				1
Тема 2.4 Стратегічне планування	4	3					1
Тема 2.5 Бізнес-планування	7	4	2				1
Модульна контрольна робота №1	3		2				1
<u>Розділ 3 Планування виробничої діяльності підприємства</u>							
Тема 3.1 Структура плану виробництва. Планування виробничої програми	8	3	4				1
Тема 3.2 Планування підготовки і забезпечення виробництва	11	6	4				1

Тема 3.3 Планування основних показників виробництва	5	2	2				1
Контрольна робота за розділом 3 (№2)	3		2				1
Розділ 4 Оперативне планування виробництва							
Тема 4.1 Основи оперативного планування виробництва	2	2					
Тема 4.2 Основні показники оперативних планів та їх розрахунки	4,5	2	1,5				1
Тема 4.3 Системи оперативного планування та їх скорочена характеристика	3	2					1
Тема 4.4 Диспетчування виробництва	3	2					1
Тестове опитування за розділом 4	0,5		0,5				
Розділ 5 Економіко-фінансове планування							
Тема 5.1 Особливості планування витрат на виробництво та собівартості продукції	6	3	2				1
Тема 5.2 Особливості планування прибутку та показників рентабельності	6	3	2				1
Тема 5.3 Планування ціни на промислову продукцію	4	1	2				1
Тема 5.4 Фінансовий план підприємства та його формування	2	1					1
Модульна контрольна робота №3	3		2				1
Реферати	10						10
Підготовка до іспиту	27						27
Всього	135	48	32				55

IV.2 ЛЕКЦІЇ

РОЗДІЛ 1 НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ

Тема 1.1 Планування і його основні принципи та закони

Лекція 1 Планування і його основні принципи та закони

Планування виробництва та його роль у загальногосподарчій діяльності сучасного виробничого підприємства. Історичні корені виникнення планування як науки. Поняття процесу планування та плану, принципи планових розрахунків - цілі, задачі і засоби планування. Юридичні акти, що є законодавчою базою планових розрахунків: Закони України “про підприємство”, “про підприємництво” та їх основні положення що до планування діяльності. Основні закони планування та їх роль у формуванні якості планових показників.

Літературні джерела: [1; стор. 33-68], [2; стор. 20-34], [8; стор. 122-157], [10; стор. 3-32], [11; стор. 21-69].

Дидактичні засоби відсутні.

Завдання на СРС.

- 1) Історичний досвід планування у країнах Сходу.
- 2) Історичний досвід планування у країнах Заходу.
- 3) Особливості планування в комерційних підприємствах, які не займаються виробничою діяльністю.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 2. Тривалість доповіді – 2-3 хв., оцінка від 0,5 до 1,5 бала в залежності від глибини розкриття матеріалу..

Тема 1.2 Види планування та нормативна база планування

Лекція 2 Види планування і нормативна база планування

Стратегическое планирование определяет направленность деятельности, формирует виды деятельности и периоды существования определенных видов деятельности. Тактическое планирование является конкретным планированием, имеющим конкретные показатели и их пределы значений, достижение которых ограничено пределами текущего планового периода. Оперативное планирование решает задачи внутрипроизводственного характера по показателям и их расчетам отличается от тактического планирования. Сроки реализаций операционного планирования значительно меньше (минимум в 2 раза), чем сроки реализации тактического планирования и области приложения в производстве операционного и тактического планирования различны.

Визначення груп норм і нормативів, які застосовуються у плануванні. Методика розрахунків норм і нормативів для використання їх у плануванні. Принципи використання у планових розрахунках норм і нормативів.

Літературні джерела: [1; стор. 39-55], [2; стор. 24-30], [3; стор. 17-29], [7; стор. 13-26], [10; стор. 102-135].

Дидактичні засоби: слайд “послідовність виникнення видів планувань”, слайд “зв’язок між видом плану і видом планування”, слайд “структура норм і нормативів”

Завдання на СРС.

- 1) Історія виникнення стратегічного планування.
- 2) Історія виникнення тактичного планування.
- 3) Історія виникнення оперативного планування.
- 4) Особливості формування норм потреби у матеріальних ресурсах
- 5) Особливості формування загальновиробничих норм і нормативів

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 3. Тривалість доповіді – 1-2 хв., оцінка від 0,5 до 1,5 бала в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 1.3 Методологічні основи планових розрахунків

Лекція 3 Методи і засоби, що використовуються у планових розрахунках

Методи розрахунків, які застосовуються у прогнозуванні, стратегічному і поточному плануванні. Загальні методи: прямого розрахунку; розрахунково-аналітичний; розрахунку різниць; нормативний; балансовий.

Методи стратегічного планування: екстраполяцій, експертиз, математичного моделювання.

Методи поточного планування: кореляції, лінійного програмування, динамічного програмування, транспортна задача.

Методи оперативного планування: об'ємні, динамічні, об'ємно-динамічні, маршрутна матриця.

Прийоми економічного аналізу у плануванні та їх роль. Поділення прийомів в залежності від способу мислення. Логічні прийоми та їх скорочена характеристика. Евристичні прийоми та їх скорочена характеристика.

Літературні джерела: [1; стор. 44-49], [2; стор. 36-49], [16; стор. 22-35], [19; стор. 32-67], [20; стор. 10-35].

Дидактичні засоби: слайд “плановий розрахунок прибутку з використанням методів прямого розрахунку та розрахунково-аналітичного”, слайд “структурно-логічна схема застосування методів у планових розрахунках”, слайд “Структурно-логічна схема прийомів, що використовуються у плануванні”.

Завдання на СРС.

- 1) Використання методу “огибаючих кривих” у прогнозі показників стратегічних планів
- 2) Використання методу кореляції до оптимізації планових розрахунків.
- 3) Проблеми використання математичних моделей у планових розрахунках.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 4. Тривалість доповіді – 2-4 хв., оцінка від 1 до 1,5 бала в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 1.4 Системи економічних показників і вимірювачів планів та їх скорочена характеристика

Лекція 4 Системи економічних показників і вимірювачів у плануванні

Виділення основних показників, що плануються у поточному плановому періоді. Поділення показників на розрахункові та ті, що затверджуються керівництвом та мають ліміти. Надання скороченої характеристики всім основним показникам планів, які розраховуються на плановий період. Принципи поділення показників на поточні та результати.

Основні планові показники.

Поточні показники	Результати
1. Трудомісткість	1. Темпи росту товарної продукції
2. Продуктивність	2. Завдання науково-технічних програм
3. Планові потреби у матеріальних ресурсах	3. Виробнича програма
4. Об'єми виробництва до окремих підрозділів	4. Витрати підприємства
5. Кількість основних засобів	5. Витрати на 1 грн. товарної продукції
6. Кількість одиниць оснащення	6. Ціна у всіх видах
7. Кількість трудових ресурсів	7. Прибуток у всіх видах
8. Нормативна база використання ресурсів	8. Рентабельність у всіх видах
9. Часові показники діяльності	9. Бюджети

Структурно-логічна схема використання вимірювачів планів стосовно основних планових показників. Характеристика вимірювачів планів: кількісний або якісний показник, об'єм вимірювання, одиниці вимірювання.

Літературні джерела: [5; стор. 49-79], [6; стор. 88-92], [10; стор. 104-112], [12; стор. 111-117], [22; стор. 52-64].

Дидактичні засоби: слайд “структурна схема використання вимірювачів планів”, слайд “таблиця скороченої характеристики основних показників планів”.

Завдання на СРС.

- 1) Види планів, у яких використовуються тільки вимірювачі у натуральних одиницях.
- 2) Види планів, у яких використовуються тільки вимірювачі у вартісних одиницях.
- 3) Приватні показники планів та їх скорочена характеристика

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 5. Тривалість доповіді – 1-3 хв., оцінка від 0,5 до 1 бала в залежності від глибини розкриття матеріалу.

РОЗДІЛ 2 ЗАГАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Тема 2.1 Планування підприємницької діяльності як функція управління підприємством

Тема 2.2 Система планів у ринкових умовах господарювання. Система планів підприємства

Лекція 5   Планування підприємницької діяльності як функція управління підприємством та способи розробки господарчих планів

Основні цілі і задачі планування підприємницької діяльності.

Планування є фундаментом, на якому будується все управління підприємством. Планування є основою для формування інших функцій управління підприємством. Види проблем у діяльності підприємства при здійсненні господарчої діяльності. Модель планування прийняття рішення по виникаючим проблемам. Зв'язок планування прийняття рішення по окремим господарчим проблемам із процесом прийняття рішення. Гнучке планування управлінських рішень. Цільове та спрямоване планування. Види ситуацій, де використовується цільове та спрямоване планування.

Способи розробки господарчих планів. Умови використання окремих способів та переваги у використанні кожного із способів.

Літературні джерела: [2; стор. 29-57, [5; стор. 102-124], [12; стор. 66-74], [13; стор. 96-115], [14; стор. 67-69].

Дидактичні засоби: слайд “схема зв'язку планування із іншими функціями управління”, слайд “модель планування прийняття рішення по окремим господарчим проблемам”, слайд “проблеми підприємства по Мерфі”, слайд “схема використання способів розробки планів”.

Завдання на СРС.

- 1) Приклади зміни моделі прийняття рішення в залежності від виду проблеми по Мерфі.
- 2) Параметри ринкових ситуацій в умовах окремих господарчих суб'єктів ринку.
- 3) Види планових показників, які формуються за способом розробки “з нуля”.
- 4) Види планових показників, які формуються за способом розробки “від досягнутого рівня”.
- 5) Види планових показників, які формуються за способом розробки “з проробкою варіантів”.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 6. Тривалість доповіді – 2-4 хв., оцінка від 1 до 2 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 2.2 Система планів у ринкових умовах господарювання. Систем планів підприємства

Лекція 6 Система господарчих планів в Україні. Система планів підприємства

У ринкових умовах господарювання на території України використовують при формуванні планів наступні види планів: директивні, індикативні, договірні, підприємницькі. Скорочена характеристика кожного вида планів: визначення, у якому секторі економіки України використовуються, особливості розробки планів, приклади планів.

Особливості розробки підприємницьких планів (планів господарчих суб'єктів ринку). Залежність системи планів від статуту підприємства та виду діяльності. Загальний вид системи планів. Характеристика складових планів, які належать до системи планів промислового підприємства. Строки планування складових планів, послідовність розробки планів.

Літературні джерела: [4; стор. 49-87], [5; стор. 97-106], [11; стор. 166-184], [13; стор. 89-103], [16; стор. 84-99].

Дидактичні засоби: слайд “система планів в Україні”, слайд “Система планів підприємства”.

Завдання на СРС.

- 1) Приклади використання директивних планів в Україні.
- 2) Приклади використання індикативних планів в Україні.
- 3) Приклади використання договірних планів в Україні.
- 4) Приклади використання підприємницьких планів в Україні.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 7. Тривалість доповіді – 1-2 хв., оцінка від 0,5 до 1 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 2.3 Прогнозування як початковий етап стратегічного планування

Лекція 7 Об'єкти прогнозування і методи формування прогнозів

Функції прогнозування та прикладні задачі складання планових прогнозів, засоби прогнозування. Зв'язок прогнозування із стратегічним плануванням: чим є прогноз для стратегічного плану, які фактори можуть бути об'єктами прогнозування, як формується область використання стратегії в залежності від прогнозу.

Класифікація об'єктів прогнозування: за природою походження та за масштабом.

Методи складання прогнозів: екстраполяції, експертизи. Їх скорочена характеристика та визначення галузі викростання.

Фактори, які впливають на об'єкти прогнозування та варіанти прогнозів.

Літературні джерела: [3; стор. 50-67], [4; стор. 32-41], [10; стор. 54-84].

Дидактичні засоби: слайд "Об'єкти прогнозування", слайд "схема методів складання прогнозів", слайд "Характеристика методів прогнозування".

Завдання на СРС.

- 1) Характеристика метода "огиначающих кривых" та вид прогнозу.
- 2) Характеристика метода Кондратьева та вид прогнозу
- 3) Характеристика метода Делфі та вид прогнозу
- 4) Характеристика методи симетричної та асиметричної апроксимації та вид прогнозу.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 8. Тривалість доповіді – 3-5 хв., оцінка від 1,5 до 2,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 2.3 Прогнозування як початковий етап стратегічного планування

Тема 2.4 Стратегічне планування

Лекція 8 Короткострокове прогнозування. Основи стратегічного планування.

Методи складання короткострокових прогнозів: математичного моделювання. Умови використання та особливості вибору вихідних даних до прогнозування. Фактори, які впливають на об'єкти прогнозування та варіанти прогнозів. Скорочена характеристика та визначення галузі викростання методів математичного моделювання. Види методів та приклади складання прогнозів.

Стратегічне планування. Його цілі, задачі, засоби та принципи складання стратегічних планів. Етапи стратегічного планування та їх скорочена характеристика.

Літературні джерела: [1; стор. 29-47], [6; стор. 66-92], [15; стор. 106-114].

Дидактичні засоби: слайд "Характеристика методів математичного моделювання", слайд "Етапи стратегічного планування".

Завдання на СРС.

- 1) Характеристика методу Ньютона та приклад використання.

- 2) Характеристика транспортної задачі та приклад використання.
- 3) Характеристика теорії масового обслуговування та приклади використання при складанні прогнозів.
- 4) Характеристика моделі мультиплікатора та алгоритм складання прогнозу.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 9. Тривалість доповіді – 3-4 хв., оцінка від 1,5 до 2 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 2.4 Стратегічне планування

Лекція 9 Методи стратегічного планування. Формування стратегічного плану. Види стратегій підприємства

Класифікація методів стратегічного планування. Характеристика методу стратегічного вибору та методу Делфі стосовно складання стратегічних планів.

Визначення складових частин стратегічного плану: портфелю діючих стратегій, альтернатив та організаційно-контролюючого портфелю.

Типи і види стратегій підприємства. Класифікація типів стратегій: в залежності від спрямованості дії, в залежності від розміру діяльності. Класифікація та скорочена характеристика видів стратегій підприємства в залежності від розміру діяльності.

Стратегії підприємств, які використовуються у виробничий та комерційній діяльності підприємства.

Літературні джерела: [1; стор. 29-47], [6; стор. 66-92], [15; стор. 106-114].

Дидактичні засоби: слайд “Структура стратегічного плану”, слайд “Класифікація типів стратегій”, слайд “Класифікація видів стратегій в залежності від розмірів бізнеса.

Завдання на СРС.

- 1) Корпоративні стратегії. Їх види і скорочена характеристика.
- 2) Ділові (конкурентні) стратегії. Їх види і скорочена характеристика.
- 3) Функціональні стратегії. Види і скорочена характеристика.
- 4) Продуктові та технологічні стратегії. Їх скорочена характеристика.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 10. Тривалість доповіді – 1-2 хв., оцінка від 0,5 до 1 бала в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 2.5 Бізнес планування

Лекція 10 Основи бізнес-планування. Загальнопоширена структура бізнес-плану. Основи складання окремих складових частин бізнес-плану.

Цілі і задачі бізнес-планування. Функції бізнес-планів. Інструментарій складання бізнес-плану. Загальнопоширена структура бізнес плану промислової діяльності підприємства. Відхилення в структурі бізнес-плану в залежності від виду діяльності та основних задач діяльності.

Класифікація бізнес-планів в залежності від впливаючих факторів.

Зміст складових частин бізнес-плану: опис бізнесу, цілі діяльності згідно бізнес-плану, план маркетингу, план іновацій, плану виробництва, плану управління бізнесом та управління персоналом. Особливості розробки кожного плану: які показники плануються, послідовність та строки планування, вид результатів планування.

Літературні джерела: [9; стор. 64-82], [14; стор. 166-192], [17; стор. 15-44].

Дидактичні засоби: слайд “Класифікація бізнес-планів”, слайд “Загальнопоширена структура бізнес-плану”.

Завдання на СРС.

- 1) Структура бізнес-плану організації виробництва виробів машинобудування.
- 2) Структура бізнес-плану організації розповсюдження технологічних іновацій.
- 3) Структура бізнес-плану торгово-посередницької діяльності.
- 4) Структура бізнес-плану виробництва харчових виробів.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 11. Тривалість доповіді – 1-2 хв., оцінка від 0,5 до 1 бала в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Лекція 11 Оцінка ризику при складанні бізнес-плану. Юридичні основи захисту бізнесу при складанні бізнес-плану. План руху інвестицій та фінансовий план у бізнес-плані.

Оцінка ризику при складанні бізнес-плану: кількісна міра ризику та її визначення. Види ризиків та їх оцінка згідно теорії підприємницького ризику. Математичне очікування доходу. Побудова еталонної кривої ризику та визначення зон припустимого ризику та катастрофічного ризику.

Види втрат підприємства – власника бізнес-плану та умови їх виникнення.

Страхування ризику згідно теорії підприємницького ризику.

Методи здобуття вихідних даних для розрахунків показників ризику.

Методика складання плану руху інвестицій протягом впровадження бізнес-плану. Методика складання фінансового плану у бізнес-плані на початок та кінець впровадження бізнес-плану.

Літературні джерела: [9; стор. 64-82], [14; стор. 166-192], [17; стор. 15-44], [20; стор. 194-202], [21; стор. 16-19], [23; стор. 25-54].

Дидактичні засоби: слайд “Еталонна крива ризику та зони ризику”, слайд “Схема обігу коштів при впровадженні бізнес-плану”.

Завдання на СРС.

- 1) Визначення величини математичного доходу згідно теорії ризику.
- 2) Приклади розрахунку кривої ризику умовного підприємства.
- 3) Поширені способи страхування ризику по бізнес-планам в Україні.
- 4) Приклади розрахунку плану руху інвестицій для умовного підприємства

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 12. Тривалість доповіді – 3-4 хв., оцінка від 1,5 до 2 балів.

РОЗДІЛ 3 ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 3.1 Структура плану виробництва. Планування виробничої програми

Лекція 12 План виробництва та його структура. Виробнича програма: склад та форми планування.

Цілі і задачі виробничої діяльності. Вимоги, що пред'являють до плану виробництва. Основи складання об'єктивного плану виробництва. Цілі і задачі, що виникають при складанні плану виробництва.

Структура плану виробництва та скорочена характеристика складових частин плану: виробничої програми, плану забезпечення виробництва, плану виконання виробничої програми, плану техніко-економічних показників виробництва.

Основи планування виробничої програми.

Поняття виробничої програми, послідовність складання програми, показники, які є основою складання виробничої програми. Послідовність виконання розрахунків виробничої програми. Види форм виробничої програми, до яких заносяться планові розрахунки.

Методика розрахунку форм:

№1 – 3 “План реалізації”;

№4-5 “Планові залишки готової продукції на складі”.

Літературні джерела: [3; стор. 36-49], [4; стор. 166-192], [18; стор. 56-74].

Дидактичні засоби: слайд “Структура плану виробництва”, слайд “Форми 1-3 План реалізації”, слайд “Форми 4-5 Планові залишки готової продукції на складі”.

Завдання на СРС.

- 1) Методика наповнення портфелю заказів до планування виробничої програми
- 2) Змінення складових частин плану виробництва в залежності від виду виробничої діяльності

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 13. Тривалість доповіді – 3-4 хв., оцінка від 1,5 до 2 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Лекція 13 Планування об'єму товарної продукції, залишків незавершеного виробництва та об'єму умовно-вальної продукції (виробничої програми). Розрахунок програми виробничим підпозділам.

Методика розрахунку форм:

№6 – 7 “План товарної продукції”;

№8-9 “Планові залишки незавершеного виробництва”.

Економічні основи розрахунку коефіцієнту настання витрат та способи розрахунку коефіцієнту. Умови використання кожного способу розрахунку коефіцієнту настання витрат.

Методика розрахунку форм:

№10 – 11 “План умовно-валової продукції”.

Визначення поняття умовно-валової та загальновалової продукції. Складові частини загальновалової продукції та формули їх розрахунку.

Методика розрахунку форми №12 “Виробнича програма виробничим підрозділам”. Послідовність виконання розрахунків.

Літературні джерела:[3; стор. 36-49], [4; стор. 166-192], [18; стор. 56-74], [19; стор.16-92].

Дидактичні засоби: слайд “Форми 6-7 План товарної продукції”, слайд “Форми 8-9 Планові залишки незавершеного виробництва”, слайд “Форми 10-11 План умовно-валової продукції”, слайд “Форма 12 Виробнича програма виробничим підрозділам”.

Завдання на СРС.

- 1) Розрахунок форм 8-9 з використання розрахунку коефіцієнту настання витрат, якщо витрати настанють нерівномірно.
- 2) Розрахунок загальновалової продукції для умовного підприємства
- 3) Розрахунок виробничої програми за умовним технологічним процесом виготовлення виробу.
- 4) Способи оптимізації виробничої програми.
- 5) Методи оптимізації виробничої програми.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 14. Тривалість доповіді – 1-2 хв., оцінка від 0,5 до 1,5 бала в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 3.2 Планування підготовки і забезпечення виробництва

Лекція 14 Планування потреби у матеріальних ресурсах

Планове забезпечення виробництва матеріальними ресурсами: цілі, задачі, засоби. Структура плану матеріально-технічного забезпечення виробництва.

Основи розрахунків планових потреб у матеріальних ресурсах: об'єм виробничої програми та нормування виробничих витрат матеріалів.

Етапи планових розрахунків потреби у матеріальних ресурсах: попередні розрахунки, уточнюючі розрахунки, визначення джерел покриття витрат (джерела фінансування матеріальних витрат).

Форми планів матеріального забезпечення виробництва: у натуральних показниках та у вартісному виді.

Методика розрахунків потреби у матеріалах для: основного виробництва, допоміжного виробництва та для ремонтно-експлуатаційних потреб.

Планування матеріальних запасів: послідовність розрахунків та особливості визначення планових показників запасів.

Методика планування матеріального балансу:

Форма М1 “Загальний матеріальний баланс на період”

Форми В1 и В2 “Відомість закупівлі матеріалів (передня та остаточна)”.

Літературні джерела:[1; стор. 44-49], [5; стор. 74-92], [9; стор. 55-64], [20; стор.99-122].

Дидактичні засоби: слайд “Структура плану ОМТС”, слайд “Структура матеріальних запасів”, слайд “Форма М1 Матеріальний баланс”, слайд “Форми В1 і В2 відомості закупівлі матеріалів”.

Завдання на СРС.

- 1) Формування номенклатури-цінника матеріалів.
- 2) Визначення норм потреби у допоміжних матеріалах.
- 3) Відмінності плану матеріально-технічного забезпечення виробництва від плану матеріально-технічного постачання.
- 4) Облік транспортно-заготівельних витрат при визначенні вартості матеріальних ресурсів.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 15. Тривалість доповіді – 3-4 хв., оцінка від 1,5 до 2,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Лекція 15 Планування потреби у трудових ресурсах та оснащенні виробництва

Необхідність та періодичність планових розрахунків потреби у трудових ресурсах. Етапи виконання планових розрахунків потреби у трудових ресурса: планування чисельності виробничих робочих, планування чисельності спеціалістів, планування чисельності управляючого персоналу, планування персоналу, що обслуговує виробничі фонди.

Формування нормативної бази виконання планових розрахунків трудових ресурсів.

Основи планування потреби у оснащенні для виконання виробничої програми. Планування потреби у основному обладнанні. Планування потреби у інструментальному оснащенні.

Літературні джерела:[3; стор. 36-49], [4; стор. 90-95], [11; стор. 56-79], [22; стор.116-127].

Дидактичні засоби: слайд “Етапи виконання планових розрахунків потреби у трудових ресурсах”, слайд “Розрахунок потреби управляючого персоналу механічного цеху”, слайд “Розрахунок потреби у основному обладнанні”.

Завдання на СРС.

- 1) Планування потреби у наладчиках та ремонтниках.
- 2) Автоматизація планових розрахунків потреби у трудових ресурсах.
- 3) Планування загальної кількості промислово-виробничого персоналу.
- 4) Планування потреби у інструменті.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 16. Тривалість доповіді – 1-2 хв., оцінка від 0,5 до 1,5 бала в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Лекція 16 Планування технічної підготовки виробництва

Цілі і задачі технічної підготовки виробництва (ТПП). Види робіт технічної підготовки. Задачі планування технічної підготовки виробництва. Нормативи планування технічної підготовки виробництва та їх визначення і послідовність планування.

Планування графіків виконання робіт ТПП. Методи планування графіків: імовірний та нормативний. Види графіків виконання робіт ТПП та методика їх побудування.

Порівняльна характеристика сіткових та стрічкових графіків виконання робіт ТПП.

Літературні джерела:[3; стор. 41-49], [4; стор. 215-219], [16; стор. 66-74], [17; стор.56-92].

Дидактичні засоби: слайд “Сітковий графік робіт ТПП”, слайд “Стрічковий графік робіт ТПП”.

Завдання на СРС.

1) Модифікації стрічкових графіків та основи їх утворення.

2) Побудова зеленої модифікації.

3) Побудова червоної модифікації.

4) Контроль за дотриманням строків, які плануються у графіках.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 17. Тривалість доповіді – 2-4 хв., оцінка від 1,5 до 2,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 3.3 Планування основних показників виробництва

Лекція 17 Планування показників використання фондів і трудових ресурсів

Планування загальних показників використання основних фондів: фондовіддачі, фондоемкості, фондоозброєності та рентабельності фондів (строки планових розрахунків, нормативний рівень показників та його визначення).

Планування приватних показників використання основних фондів: завантаження обладнання, коеф.змінності, коеф. використання інструменту, пристосувань, коеф.виконання ремонтних робіт та інш.(строки планових розрахунків, нормативний рівень показників та його визначення).

Планування показників використання трудових ресурсів: продуктивності праці, коеф. виконання норм, коеф. випередження росту продуктивності над ростом зарплати та інш.

Літературні джерела:[1; стор. 141-169], [6; стор. 215-245], [9; стор. 224-274], [18; стор.356-392].

Дидактичні засоби: слайд “показники використання трудових ресурсів та строки їх планування”, слайд “нормативні співвідношення між продуктивністю праці і продуктивністю”.

Завдання на СРС.

- 1) Особливості планування коефіцієнту змінності робіт.
- 2) Оптимізація планових розрахунків загальних показників використання основних фондів.
- 3) Оптимізація планових розрахунків приватних показників використання основних фондів.
- 4) .планування управління трудовими ресурсами підприємства.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 17. Тривалість доповіді – 1-2 хв., оцінка від 0,5 до 1,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

РОЗДІЛ 4 ОПЕРАТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА

Тема 4.1 Основи оперативного планування виробництва

Лекція 18 Основи оперативного планування виробництва

Мета і завдання оперативного планування виробництва. Принципи розробки оперативних планів та етапи оперативного планування; загальна структура оперативних планів.

Система зв'язку служб оперативного планування виробництва з іншими підрозділами управління та організації виробництва.

Методи планових розрахунків, які застосовуються у оперативному плануванні.

Види оперативного планування: міжцехове та внутрішньоцехове планування. Елементи оперативного планування виробництва.

Літературні джерела:[8; стор. 341-349], [10; стор. 235-259], [13; стор. 266-274], [22; стор.336-392].

Дидактичні засоби: слайд “Зв’язок служб ОПП із іншими виробничими підрозділами”, слайд “Порівняльна характеристика міжцехового та внутрішньоцехового планування”, слайд “Елементи ОПП на підприємстві”.

Завдання на СРС.

- 1) Область діяльності служб ОПП та функції.
- 2) Об’ємні методи ОПП.
- 3) Динамічні методи ОПП.
- 4) Об’ємно-динамічні методи ОПП.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 17. Тривалість доповіді – 2-4 хв., оцінка від 1,5 до 2,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 4.2 Основні показники оперативних планів та їх розрахунки

Лекція 19 Характеристика нормативно-планових розрахунків у оперативному плануванні. Розрахунок окремих показників оперативного виробництва

Головними документами оперативного планування є подетальні виробничі плани випуску. Етапи розробки детальних виробничих планів: формування

загальних подетальних планів виробництва та розробка докладних планів виробничих підрозділів.

Послідовність планових розрахунків:

- 1) визначення потреби у деталях та складальних одиницях на товарний випуск продукції(натуральні одиниці);
- 2) визначення планових змін рівнів заділів деталей по цехам;
- 3) визначення планових компенсацій внутрівиробничих втрат за цехами та підприємством цілком;
- 4) розробка план-графіків отримання, виготовлення та прийомки деталей та складальних одиниць;
- 5) Облік цехових планів у вартісному виді.

Окремі розрахунки партій деталей, календарних випереджень, періодичності запуску.

Літературні джерела:[8; стор. 241-249], [10; стор. 225-239], [13; стор. 376-384], [22; стор.360-372].

Дидактичні засоби: слайд “Строки та вид планових розрахунків показників ОПП”.

Завдання на СРС.

- 1) Визначення рівня заділів на робочих місцях.
- 2) Контроль за виконанням оперативних планів.
- 3) Методика планування календарних випереджень.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 17. Тривалість доповіді – 2-4 хв., оцінка від 1,5 до 2,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 4.3 Системи оперативного планування та їх скорочена характеристика

Лекція 20 Системи оперативного планування при різних типах виробництва

Класифікація систем оперативного планування виробництва, їх області використання. Системи планування з виштовхуванням та з витягуванням. Умови використання кожної системи оперативного планування.

Системи оперативного планування у одиничному виробництві та їх скорочена характеристика. Системи планування за цикловими номерами, за цикловими комплектами, на склад, позаказні системи.

Системи оперативного планування у серійному виробництві та їх скорочена характеристика. Системи планування “стандарт-графік”, комплектно-групова, машинокомплектна, партійно-періодична.

Системи оперативного планування у масовому виробництві та їх скорочена характеристика. Системи планування “Р-Г випередження”, за циклом подачі, за ритмом виробничого процесу, добово-комплектна система.

Літературні джерела:[11; стор. 241-269], [13; стор. 415-419], [18; стор. 226-244], [23; стор.356-362].

Дидактичні засоби: слайд “Системи ОПП у одиничному та дрібносерій-

ному виробництвах”, слайд “Системи ОПП у серійному та масовому виробництвах”.

Завдання на СРС.

- 1) Види планово-облікових одиниць у системах дрібносерійного та одиничного виробництв.
- 2) Види планово-облікових одиниць у системах серійного та масового виробництв.
- 3) Строки планування та їх розрахунків для системи ОПП “на склад”.
- 4) Строки планування та їх розрахунків для “партійно-періодичної” системи.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 17. Тривалість доповіді – 2-4 хв., оцінка від 1,5 до 2,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 4.4 Диспетчерування виробництва

Лекція 21 Диспетчерування виробництва

Задачі диспетчерування. Функції диспетчерування виробництва. Структура диспетчерської служби та система її підпорядкованості. Планові показники виробництва та система їх контролю за допомогою диспетчерської служби.

Дидактичні засоби: слайд “Структура диспетчерської служби”.

Літературні джерела: [11; стор. 278-279], [13; стор. 421-424], [18; стор. 246-251], [23; стор. 363-365].

Завдання на СРС.

- 1) Диспетчерська служба машинобудівного заводу та її складові частини.
- 2) Види контролю, які знаходяться у підпорядкуванні диспетчерської служби.
- 3) Оцінка діяльності диспетчерських служб на підприємствах.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 17. Тривалість доповіді – 1-2 хв., оцінка від 0,5 до 1 бала в залежності від глибини розкриття матеріалу.

РОЗДІЛ 5 ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Тема 5.1 Особливості планування витрат на виробництво та собівартості продукції

Лекція 22 Планування витрат та послідовність планування собівартості продукції

Планування загальновиробничих витрат, структура загальновиробничих витрат, методи планування загальновиробничих витрат, система контролю виконання плану витрат.

Планування собівартості промислової продукції: методи планування собівартості, послідовність планування собівартості, особливості планових розрахунків.

Використання окремих методів планування собівартості на прикладах (плановий розрахунок).

Літературні джерела:[4; стор. 51-59], [5; стор. 115-118], [7; стор. 132-139], [8; стор.76-82].

Дидактичні засоби: слайд “Схема планових розрахунків витрат”, слайд “Планування собівартості нормативним методом”, слайд “Планування собівартості витратним методом”, слайд “Планування собівартості методом “Директ-костинг””.

Завдання на СРС.

- 1) Планування собівартості параметричними методами.
- 2) Планування собівартості “Бліц-методами”
- 3) Планування собівартості ринковими методами.
- 4) Планування собівартості методом зворотного калькулювання.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 17. Тривалість доповіді – 2-4 хв., оцінка від 1,5 до 2,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 5.2 Особливості планування прибутку та показників рентабельності

Лекція 23 Планування прибутковості підприємства та показників рентабельності

Планування прибутку від виробництва: методи планування загального прибутку від виробництва, особливості розрахунків прибутку від виробництва різними методами.

Планування рентабельності виробництва: особливості планових розрахунків загальної рентабельності виробництва та розрахунки планової рентабельності для нової та освоєної промислової продукції.

Літературні джерела:[5; стор. 81-99], [7; стор. 201-239], [9; стор. 166-174], [12; стор.206-222].

Дидактичні засоби: слайд “Схема планування прибутку підприємства”, слайд “Таблиця показників рентабельності та особливостей їх розрахунку”.

Завдання на СРС.

- 1) Планування балансового прибутку підприємства.
- 2) Планування рентабельності іновацій.
- 3) Планування рентабельності інвестицій.
- 4) Планування прибутку від операційної діяльності.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 17. Тривалість доповіді – 2-4 хв., оцінка від 1,5 до 2,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

Тема 5.3 Планування ціни на промислову продукцію

Тема 5.4 Фінансовий план підприємства та його формування

Лекція 24 Планування ціни промислової продукції та фінансового плану підприємства

Планування ціни на промислову продукцію: етапи планування ціни, схеми розрахунку цін на промислову продукцію на стадіях формування, виконання, реалізації заказу, методи планування ціни, схема планування ціни різними методами, особливості планування ціни на нову та освоєну продукцію.

Планування фінансів підприємства. Етапи формування фінансового плану. Послідовність розрахунку фінансових показників у фінансовому плані підприємства. Оцінка результативності планування фінансового плану підприємства.

Літературні джерела: [2; стор. 141-169], [3; стор. 202-215], [5; стор. 242-274], [7; стор. 356-392].

Дидактичні засоби: слайд “Схема планування ціни”, слайд “План фінансів підприємства”.

Завдання на СРС.

- 1) Планування ціни на етапі укладання контракту на постачання.
- 2) Планування ціни на етапі виробництва.
- 3) Планування ціни на етапі реалізації продукції.
- 4) Планування фінансових активів і пасивів підприємства.

Завдання виконуються у виді доповідей на наступній лекції 17. Тривалість доповіді – 2-4 хв., оцінка від 1,5 до 2,5 балів в залежності від глибини розкриття матеріалу.

IV.3 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

РОЗДІЛ 1 НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПЛАНУВАННЯ

Тема 1.2 Види планування та нормативна база планування

Практичне заняття 1 Використання норм і нормативів у планових розрахунках

Форма заняття – діалог-пояснення, розв’язання задач

Основні питання для пояснення:

- 1) послідовність розрахунку та методика розрахунку норм і нормативів витрат матеріальних ресурсів;
- 2) послідовність розрахунку та методика розрахунку норм і нормативів використання трудових ресурсів;
- 3) послідовність розрахунку та методика розрахунку норм і нормативів використання активної частини основних фондів;
- 4) послідовність розрахунку та методика розрахунку норм і нормативів організації виробництва.

Форма контролю знань: вхідний контроль (5 питань) тривалістю 0,5 години вартістю до 5 балів в залежності від глибини розкриття питання.

Основні види задач для розв'язання:

1. Задача на розрахунок загальних витрат матеріалів при планових нормах по основному та допоміжному виробництву;
2. Задача на розрахунок балансу робочого часу з використанням норм витрат часу одного робітника промислового підприємства;
3. Задача на плановий розрахунок чисельності основних і допоміжних робочих з використанням нормативів обслуговування обладнання та коефіцієнту виконання норм виробітку продукції.

Форма контролю знань: за розв'язання задачі у дошки ставиться 2-4 бали в залежності від результатів.

Літературні джерела: додаткові: [1; стор. 69-85], [5; стор. 117-129]

Дидактичні засоби: слайд “структура норм і нормативів”

Тема 1.3 Методологічні основи планових розрахунків

Практичне заняття 2 Використання методів та прийомів економічного аналізу при плануванні

Форма заняття – діалог-опитування, розв'язання задач

Основні питання для опитування:

- 1) Які методи економічного аналізу відносяться до поточних методів планування.
- 2) Які методи економічного аналізу відносяться до методів стратегічного планування.
- 3) Які методи відносяться до методів оперативного планування.
- 4) Які прийоми відносяться до логічних, а які до евристичних при проведенні планових розрахунків.

Форма контролю знань: усне опитування за 3 бальною системою. Опитування проходять 8-15% студентів, що присутні на занятті.

Основні види задач для розв'язання:

1. Задача з використанням нормативно-балансового методу у планових розрахунках витрат часу та витрат матеріалів на виробничу програму;
2. Задач з використанням розрахунково-аналітичного методу у планових розрахунках кількості промислово-виробничого персоналу підприємства;
3. Задача з використанням методу обчислення абсолютних та відносних різниць у планових розрахунках трудомісткості технологічних операцій виробництва продукції.

Форма контролю знань: за розв'язання задачі у дошки ставиться до 4 балів в залежності від кінцевих результатів розрахунку.

Літературні джерела: додаткові: [2; стор. 369-385], [4; стор. 137-139]

Дидактичні засоби: слайд “плановий розрахунок прибутку з використанням методів прямого розрахунку та розрахунково-аналітичного”.

РОЗДІЛ 2 ЗАГАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 2.3 Прогнозування як початковий етап стратегічного планування

Практичне заняття 3 Складання прогнозів змінення показників стратегічних планів

Форма заняття – діалог-опитування, діалог-пояснення

Основні питання для опитування:

- 1) Які економічні показники планів плануються у натуральному вигляді;
- 2) Які економічні показники планів плануються у вартісному вигляді;
- 3) Які показники відносяться до поточних планових показників;
- 4) Які показники відносяться до результатів планових розрахунків.

Форма контролю знань: поточний контроль (2 питання + 3 теста) тривалістю 0,5 години вартістю до 5 балів в залежності від глибини розкриття питання.

Основні питання для пояснення:

- 1) Використання методів екстраполяції при складанні прогнозів розвитку показників стратегічного плану (на прикладі застосування методу “огиначаючих кривих”).
- 2) Використання методів експертизи при складанні граничного прогнозу зміни показників стратегічних планів (на прикладі методів симетричної та асиметричної апроксимації).
- 3) Використання методів математичного моделювання при складанні короткострокового прогнозу зміни показників стратегічних планів (на прикладі методу Ньютона).

Форма контролю знань: виставлення до 2 балів за активну участь у діалогові-поясненні.

Літературні джерела: додаткові: [7; стор. 19-38], [8; стор. 179-199].

Дидактичні засоби: слайд “Характеристика методів прогнозування”.

2.5 Бізнес-планування

Практичне заняття 4 Основи складання бізнес-плану

Форма заняття – діалог-пояснення, розв’язання задач

Основні питання для пояснення:

- 1) Яка структура бізнес-плану найбільш приближено відображує потреби машинобудування;
- 2) Визначення показників, що плануються у розділі план маркетингу та основи їх розрахунку;
- 3) Визначення показників, що плануються у розділі план виробництва та основи їх розрахунку;
- 4) Визначення показників, що плануються у розділі план інновацій та основи їх розрахунку.

Форма контролю знань: виставлення до 2 балів за активну участь у діалогові-поясненні.

Основні види задач для розв’язання:

1. Задача на розрахунок бюджету маркетингу за наданням вихідних даних;

2. Задача на розрахунок плану виробництва по формі ПІ за наданням вихідних даних;
3. Задача на розрахунок бюджету іновацій у бізнес-плані з урахування коефіцієнту дисконтування;
4. Задачі на розрахунки пропускну здібність діляниць та потужності цехов.

Форма контролю знань: за розв'язання задачі у дошки ставиться до 3 балів в залежності від кінцевих результатів розрахунку.

Літературні джерела: додаткові: [6; стор. 229-285], [9; стор. 437-459].

Дидактичні засоби: слайд "Структура бізнес-плану машинобудівного підприємства".

Практичне заняття 5 Модульна контрольна робота №1

Виконується за розділами 1 и 2 курсу дисципліни.

Методика виконання та критерії оцінки знань представлені у пункті 4.5.

РОЗДІЛ 3 ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Структура плану виробництва і планування виробничої програми

Практичні заняття 6 и 7 Планування виробничої програми

Форма заняття – діалог-пояснення, розв'язання задач

Основні питання для пояснення на занятті 6:

- 1) Особливості розрахунків залишків готової продукції на складі. Очікувані та планові залишки;
- 2) Особливості розрахунку залишків незавершеного виробництва.

Основні питання для пояснення на занятті 7:

- 1) Особливості розрахунку плану умовно-валової продукції;
- 2) Особливості розрахунку виробничої програми цехам машинобудівного підприємства (на прикладі).

Форма контролю знань: виставлення до 2 балів за активну участь у діалогові-поясненні.

Основні види задач для розв'язання:

1. Задача на планові розрахунки об'єму реалізації;
2. Задача на планові розрахунки залишків готової продукції на складі;
3. Задача на планові розрахунки об'єму товарної продукції ;
4. Задача на планові розрахунки залишків незавершеного виробництва;
5. Задача на планові розрахунки об'єму умовно-валової продукції.

Форма контролю знань: за розв'язання задачі у дошки ставиться до 3 балів в залежності від кінцевих результатів розрахунку.

Літературні джерела: додаткові: [4; стор. 209-235], [9; стор. 337-349].

Дидактичні засоби: слайд "Розрахунок планових залишків готової продукції на складі", слайд "розрахунок планових залишків незавершеного виробництва".

3.2 Планування підготовки виробництва

Практичні заняття 8 і 9   Планування технічної підготовки виробництва (ТПВ)

Форма заняття – діалог-пояснення, розв'язання задач

Основні питання для пояснення на занятті 8:

- 1) Використання імовірного методу розрахунків строків виконання робіт ТПВ та основи побудови сіткових план-графіків;

Основні питання для пояснення на занятті 9:

- 2) Використання нормативного методу розрахунків строків виконання робіт ТПВ та основи побудови стрічкових план-графіків;

Форма контролю знань: виставлення до 2 балів за активну участь у діалогові-поясненні.

Основні види задач для розв'язання на занятті 8:

1. Задачі на планові розрахунки поточних показників сіткових план-графіків та побудова сіткових план-графіків.

Основні види задач для розв'язання на занятті 9:

1. Задачі на планові розрахунки поточних показників стрічкових план-графіків та побудова стрічкових план-графіків.

Форма контролю знань: за розв'язання задачі у дошки ставиться до 3 балів в залежності від кінцевих результатів розрахунку.

Літературні джерела: додаткові: [7; стор. 169-183], [10; стор. 312-334].

Дидактичні засоби: слайд “Приклад сіткового план-графіку”, слайд “Приклад стрічкового план-графіку”.

3.3 Планування основних показників виробництва

Практичне заняття 10   Планування показників ефективності використання ресурсів виробництва

Форма заняття – діалог-пояснення, розв'язання задач

Основні питання для пояснення:

- 1) Строки планування показників використання основних фондів та визначення банку даних до здійснення планових розрахунків показників використання;
- 2) Строки планування показників використання матеріальних ресурсів та визначення банку даних до здійснення планових розрахунків показників;
- 3) Строки планування показників використання трудових ресурсів та визначення банку даних до здійснення планових розрахунків показників.

Форма контролю знань: виставлення до 2 балів за активну участь у діалогові-поясненні.

Основні види задач для розв'язання:

1. Задачі на планові розрахунки фондоддачі, рентабельності фондів;
2. Задачі на планові розрахунки коефіцієнту використання оснащення виробництва;
3. Задачі на планові розрахунки продуктивності праці.

Форма контролю знань: за розв'язання задачі у дошки ставиться до 3 балів в залежності від кінцевих результатів розрахунку.

Літературні джерела: додаткові: [7; стор. 189-193], [10; стор. 292-304].

Дидактичні засоби: слайд “Структурна схема показників ефективності використання ресурсів виробництва”.

Практичне заняття 11 Контрольна робота №2 (рубіжна, за розділом 3)

Виконується по закінченні виконання практичних занять за розділом 3 курсу дисципліни.

Методика виконання та критерії оцінки знань представлені у пункті 4.5.

РОЗДІЛ 4 ОПЕРАТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА

4.2 Основні показники оперативних планів та їх розрахунки

Практичне заняття 12 Показники оперативних планів та планові розрахунки окремих видів показників

Форма заняття – діалог-опитування, діалог-пояснення

Основні питання для опитування:

- 1) Основна характеристика міжцехового оперативного планування;
- 2) Основна характеристика внутрішньоцехового оперативного планування;
- 3) Основні етапи планування оперативних планів;
- 4) Характер взаємозв'язків між службами оперативного планування та іншими підрозділами підприємства.

Форма контролю знань: поточний контроль (2 питання + 3 теста) тривалістю 0,5 години вартістю до 5 балів в залежності від глибини розкриття питання.

Основні питання для пояснення:

- 1) Особливості розрахунків облікових планових одиниць оперативних планів;
- 2) Особливості розрахунку партії запуску деталей у виробництво на основі виробничого завдання випуску;
- 3) Особливості планових розрахунків календарних випереджень;
- 4) Особливості розрахунків періодичності запуску-випуску продукції в залежності від календарного періоду планування, об'єму випуску та партії запуску.

Форма контролю знань: виставлення до 2 балів за активну участь у діалогові-поясненні.

Літературні джерела: додаткові: [6; стор. 228-236], [9; стор. 192-204].

Дидактичні засоби: слайд “Порівняльна характеристика міжцехового та внутрішньоцехового планування”, слайд “Розрахунок періодичності запуску-випуску продукції”.

РОЗДІЛ 5 ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ

5.1 Особливості планування витрат на виробництво та собівартості продукції

Практичне заняття 13 Планування витрат на виробництво та собівартості одиниці виробу

Форма заняття – діалог-пояснення, розв’язання задач

Основні питання для пояснення:

- 1) Методи планових розрахунків витрат на виробництво та умови їх використання;
- 2) Умови використання витратних методів калькулювання собівартості виробу;
- 3) Умови використання ринкових методів калькулювання собівартості продукції;
- 4) Умови використання параметричних методів калькулювання собівартості виробу.

Форма контролю знань: виставлення до 2 балів за активну участь у діалогові-поясненні.

Основні види задач для розв’язання:

1. Задача на використання нормативного методу при плануванні витрат на виробництво;
2. Задача на використання витратного методу при плануванні витрат на виробництво;
3. Задача на використання попереробного методу при плануванні витрат на виробництво;
4. Задача на використання методу зворотнього калькулювання (ринкового методу) при формуванні собівартості одиниці виробу.

Форма контролю знань: за розв’язання задачі у дошки ставиться до 3 балів в залежності від кінцевих результатів розрахунку.

Літературні джерела: додаткові: [1; стор. 89-95], [4; стор. 172-208].

Дидактичні засоби: слайд “Схема планового розрахунку витрат на виробництво попереробним методом”, слайд “Схема планового розрахунку собівартості виробу методом зворотнього калькулювання”.

5.2 Особливості планування прибулі і показників рентабельності

Практичне заняття 14 Планування прибулі підприємства та рентабельності виробничих процесів

Форма заняття – діалог-пояснення, розв’язання задач

Основні питання для пояснення:

- 1) Послідовність формування прибулі підприємства (схематично);
- 2) Визначення строків планування окремих видів прибутку підприємства;
- 3) Визначення планових показників рентабельності виробничих процесів;
- 4) Визначення строків планування показників рентабельності.

Форма контролю знань: виставлення до 2 балів за активну участь у діалогові-поясненні.

Основні види задач для розв'язання:

1. Задачі на плановий розрахунок прибутку від операційної діяльності підприємства;
2. Задачі на плановий розрахунок рентабельності виробу;
3. Задачі на плановий розрахунок рентабельності виробництва.

Форма контролю знань: за розв'язання задачі у дошки ставиться до 3 балів в залежності від кінцевих результатів розрахунку.

Літературні джерела: додаткові: [4; стор. 128-136], [5; стор. 219-244].

Дидактичні засоби: слайд “Схема планування чистої прибулі підприємства”, слайд “Послідовність планування показників рентабельності підприємства”.

5.3 Планування ціни на промислову продукцію

5.4 Фінансовий план підприємства та його формування

Практичне заняття 15   Планування ціни і фінансового плану підприємства

Форма заняття – діалог-пояснення, розв'язання задач

Основні питання для пояснення:

- 1) Етапи планування ціни на продукцію (за схемами етапів);
- 2) Методи планування ціни на продукцію та умови їх використання;
- 3) Комплексне використання кількох методів планування ціни на продукцію;
- 4) Послідовність планування фінансового плану підприємства;
- 5) Особливості планового розрахунку активної частини плану фінансів підприємства;
- 6) Особливості планового розрахунку пасиву плану фінансів підприємства.

Форма контролю знань: виставлення до 2 балів за активну участь у діалогові-поясненні.

Основні види задач для розв'язання:

1. Задача на плановий розрахунок ціни на окремі види промислової продукції з використання норми прибулі;
2. Задача на плановий розрахунок ціни на окремі види промислової продукції з використанням планового об'єму прибулі;
3. Задача на плановий розрахунок ціни на окремі види промислової продукції з використанням маржинальної прибулі;
4. Задача на плановий розрахунок ціни на промислову продукцію з використанням межі витрат та норми прибулі.

Форма контролю знань: за розв'язання задачі у дошки ставиться до 3 балів в залежності від кінцевих результатів розрахунку.

Літературні джерела: додаткові: [2; стор. 99-125], [3; стор. 192-238].

Дидактичні засоби: слайд “Таблиця плану фінансів підприємства”, слайд “Схема планування ціни методом директ-костинг”.

Практичне заняття 16

Модульна контрольна робота №3

Виконується за розділами 4 и 5 курсу дисципліни.

Методика виконання та критерії оцінки знань представлені у пункті IV.5.

IV.4 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

РЕФЕРАТИ

Ціль виконання рефератів: надання студенту можливості самостійного поглибленого вивчення окремих розділів теорії курсу “Планування діяльності підприємства” та можливості більш доцільного вивчення основних та періодичних видань літератури за курсом.

Реферати виконуються за наданими темами, які представлені у додатку А.

Термін виконання: 10 годин від моменту видачі студенту теми реферату

Умови виконання.

- 1) Самостійне бажання студента написати реферат за однією з наданих тем;
- 2) Надання при необхідності консультацій лектором та асистентом при виконанні рефератів;
- 3) Використання при написанні реферату тільки нових літературних джерел (за 2 останні роки видання, включаючи рік, у якому виконується реферат);
- 4) Написання реферату за загальнопоширеною схемою реферативних видань.

Критерії оцінки рефератів.

За виконаний і оформлений у вигляді брошюри (формат А4) із відповідним титульним листом реферат виставляються від 4 до 10 балів.

9-10 балів ставиться за виконаний реферат, якщо надана тема розкрита повністю, наданий список літературних джерел, існують посилки у тексті на літературні джерела, виділені заголовки підрозділів, які висловлюють окрему закінчену думку, а також є план реферату.

7-8 балів ставиться за виконаний реферат, якщо надана тема розкрита повністю, але є припустимі неточності або помилки смислового характеру при написанні реферату, або не наданий список літературних джерел, немає посилки у тексті на літературні джерела.

4-6 балів ставиться за виконаний реферат, якщо надана тема розкрита частково, не наданий список літературних джерел, немає посилки у тексті на літературні джерела, не виділені заголовки підрозділів, які висловлюють окрему закінчену думку, а також немає плану реферату.

Якщо тема не розкрита, ставиться 0 балів за реферат.

IV.5 КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

У курсі “Планування діяльності підприємства передбачено виконання 3-х контрольних робіт: 2-ві модульні роботи і 1-на рубіжна робота.

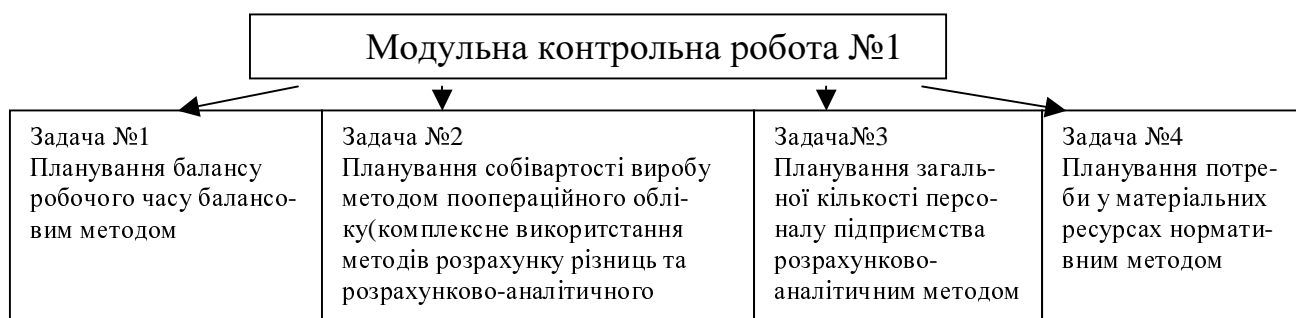
МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА №1

Здійснюється після закінчення теоретичного і практичного вивчення розділів 1 і 2.

Ціль контрольної роботи – оцінити рівень закріплення наданих знань у студента при виконанні планових розрахунків з використанням вивчених методів і прийомів економічного аналізу.

Контрольна робота має типовий характер: всі завдання за варіантами відрізняються тільки значеннями величин вихідних даних, а тип задач та методика їх виконання однакові.

Структура контрольної роботи.

Приклад завдання до виконання модульної контрольної роботи №1 при-
ведений у додатку Б.

Термін виконання – 2 години академічного часу.

Критерії оцінки модульної контрольної роботи №1.

За виконану і оформлену контрольну роботу виставляються від 7 до 15 балів. Кожна задача оцінюється максимально у 3,75 балів, а мінімально у 1,75 балів.

13-15 балів (відмінно) ставиться за виконану контрольну роботу, якщо всі задачі вирішені вірно за методикою розрахунку та кінцевими показниками планування. При цьому виконані всі завдання, надані у задачах. Однак припускається наявність помилок стилістичного, або орфографічного характеру.

10-12 балів (добре) ставиться за виконану контрольну роботу, якщо , якщо всі задачі вирішені вірно за методикою розрахунку, але в розрахунках значень кінцевих показників планування є помилки. При цьому виконані всі завдання, надані у задачах. Або 2-ві задачі виконано на мінімальну кількість балів, а дві на максимальну кількість.

7-9 балів (задовільно) ставиться за виконану контрольну роботу, якщо , якщо задачі вирішені не точно додержуючись методики розрахунку, а також у розрахунках значень кінцевих показників планування є помилки. При цьому виконані не всі завдання, надані у задачах. Або 3-и задачі виконано на мінімальну кількість балів, а лише 1-на на максимальну кількість.

Якщо студент одержує менше, ніж 7 балів, контрольна робота визнається виконаною на незадовільно.

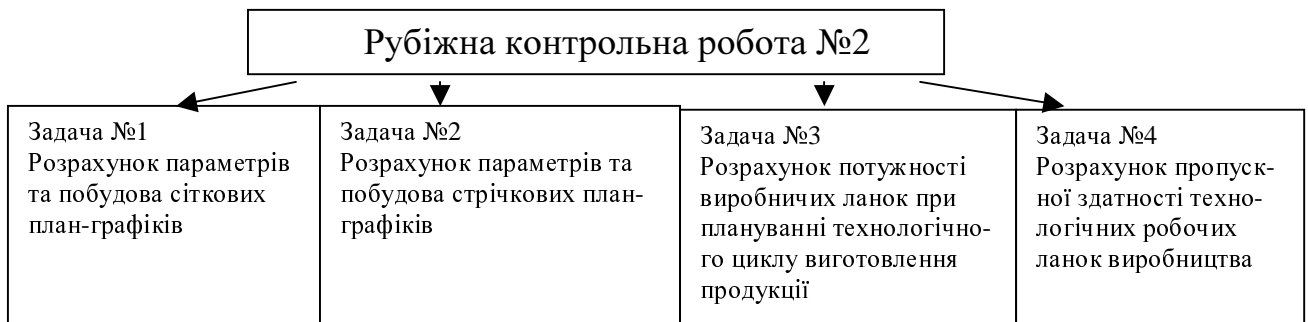
РУБІЖНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА №2

Здійснюється після закінчення теоретичного і практичного вивчення розділу 3.

Ціль контрольної роботи – оцінити рівень закріплення наданих знань у студента при побудові план-графіків виконання плануємих робіт технічної підготовки виробництва та планових розрахунків потужності підрозділів виробництва.

Контрольна робота має типовий характер: всі завдання за варіантами відрізняються тільки значеннями величин вихідних даних, а тип задач та методика їх виконання однакові.

Структура контрольної роботи.

Приклад завдання до виконання рубіжної контрольної роботи №3 приведений у додатку В.

Термін виконання – 2 години академічного часу.

Критерії оцінки рубіжної контрольної роботи №2.

За виконану і оформлену контрольну роботу виставляються від 7 до 15 балів. Задачі №1,2 оцінюються від 2,5 до 5 балів, а задачі №3,4 оцінюються від 1 до 2,5 балів.

13-15 балів (відмінно) ставиться за виконану контрольну роботу, якщо всі задачі вирішені вірно за методикою розрахунку та кінцевими показниками планування. При цьому виконані всі завдання, надані у задачах. Однако припускається наявність помилок стилістичного, або орфографічного характеру. Або задачі №3 і 4 виконані на мінімальну кількість балів.

10-12 балів (добре) ставиться за виконану контрольну роботу, якщо , якщо задачі №1 і 2 вирішені вірно за методикою розрахунку, але в розрахунках значень кінцевих показників планування є помилки. При цьому задачі №3 і 4 виконані вірно.

7-9 балів (задовільно) ставиться за виконану контрольну роботу, якщо , якщо задачі №1 і 2 вирішені не точно додержуючись методики розрахунку, а також у розрахунках є помилки, що спотворюють вид план-графіків. При цьому виконані задачі №3 і 4. Такі бали ставляться також, якщо якась із задач №1 і 2 не вирішена.

Якщо студент одержує менше, ніж 7 балів, контрольна робота визнається виконаною на незадовільно.

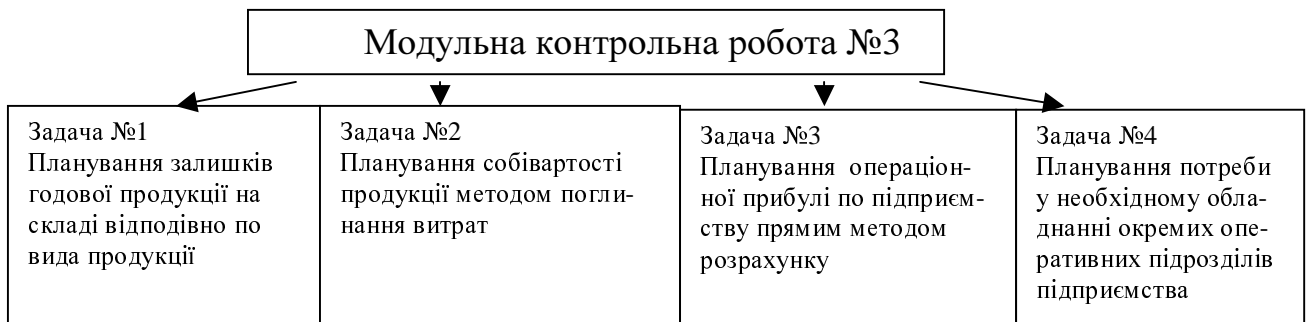
МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА №3

Здійснюється після закінчення теоретичного і практичного вивчення розділів 4 і 5.

Ціль контрольної роботи – оцінити рівень закріплення наданих знань у студента при виконанні планових розрахунків з використанням вивчених методик розрахунку показників оперативного планування виробництва та економіко-фінансового планування.

Контрольна робота має типовий характер: всі завдання за варіантами відрізняються тільки значеннями величин вихідних даних, а тип задач та методика їх виконання однакові.

Структура контрольної роботи.

Приклад завдання до виконання модульної контрольної роботи №3 при-
ведений у додатку Г.

Термін виконання – 2 години академічного часу.

Критерії оцінки модульної контрольної роботи №3.

За виконану і оформлену контрольну роботу виставляються від 7 до 15 балів. Задачі №1,3,4 оцінюються від 2 до 4 балів, а задача №2 від 1 до 3 балів.

13-15 балів (відмінно) ставиться за виконану контрольну роботу, якщо всі задачі вирішені вірно за методикою розрахунку та кінцевими показниками планування. При цьому виконані всі завдання, надані у задачах. Однак припускається наявність помилок стилістичного, або орфографічного характеру.

10-12 балів (добре) ставиться за виконану контрольну роботу, якщо , якщо задачі вирішені вірно за методикою розрахунку, але в розрахунках значень кінцевих показників планування є помилки. Припустимо, якщо задача буде вирішена на мінімальну кількість балів.

7-9 балів (задовільно) ставиться за виконану контрольну роботу, якщо , якщо всі задачі вирішені не точно дотримуючись методики розрахунку, а також у розрахунках значень є грубі помилки. При цьому виконані не всі завдання, надані у задачах, або виконані не всі задачі загалом.

Якщо студент одержує менше, ніж 7 балів, контрольна робота визнається виконаною на незадовільно.

V МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Поточний контроль при денній формі навчання

№ п/п	Вид контролю знань	Кількість	Учбовий тиждень семестру	Кількість балів за точку
1	Вхідний контроль (ВК)	1	1	5
2	Письмові опитування (ПОН№1 і ПОН№2)	2	4;9	5
3	Контрольні роботи (КР)	3	5;11;14	15
4	Колоквіум (К)	1	16	30
5	Реферат	1	2-15	10

Семестровий графік навчання

Види занять	Навчальні тижні																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Лекції	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	4	2	
Практичні заняття	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Контрольні роботи					КР №1						КР №2			КР №3			
Інші контрольні точки	ВК			ПО №1					ПО №2							К	
Модулі	M1								M2								
Атестації	A1								A2								-

Застосування нових технологій навчання

При вивченні дисципліни “Планування діяльності підприємства” дуже важливим фактором успішності навчання є використання активних методів навчання та прикладних комп’ютерних програм, які дозволяють значно прискорити планові розрахунки, а також зменшити імовірність виникнення помилок при розрахунках.

Практично всі задачі курсу “Планування діяльності підприємства” можуть бути розраховані у програмі “EXEL”. Тому планується проведення практичних занять по виконанню планових розрахунків у комп’ютерних класах на основі програми “EXEL”.

Планується також впровадження нового виду самостійної роботи студентів під назвою “Розрахунок виробничої програми підприємства”. Сутність роботи полягає в розрахунках за наданими вихідними даними стандартних планових форм виробничої програми підприємства (10 форм) за допомогою програми “EXEL”. Самостійна робота допоможе студентам глибше засвоїти виробниче планування.

Побудова план-графіків виконання робіт технічної підготовки виробництва потребує застосування більш складних прикладних програм.

Планується застосування при розрахунках даних та побудові план-графіків комп'ютерної програми “DELPHI” та виконанні перевірочних графіків для контролю розрахунків студентів у комп'ютерних класах комп'ютерної програми “DELPHI”.

Також для проведення тестових опросів та поточного контролю теоретичних знань студентів планується використання прикладної комп'ютерної програми “Орбіта” (виробництво фірми INTELEDGIK SERVIS, м.Дніпропетровськ). Програма дозволяє проводити опитування студентів за наданими темами у комп'ютерних класах. Програма “Орбіта” сама перевіряє знання студентів за 10 бальною шкалою та виставляє оцінку рівня знань.

Рейтингова оцінка рівня підготовки знань студентів

Оцінка знань студентів з дисципліни “Планування діяльності підприємства” здійснюється згідно з діючим в ДДМА Положенням “Модульно-рейтингової системи навчання”. Ця система базується на здійсненні наскрізного поточного контролю на аудиторному занятті у відповідності до його форми (лекційної, практичної, семінарської). Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за розділ (модуль), тобто реалізується принцип модульного обліку знань студентів. Сукупність рейтингових балів по окремим модулям дає рейтингову оцінку окремому студентові по дисципліні. Розрахунок сумарних балів за кожний модуль по дисципліні наданий у таблиці.

Види занять	Навчальні тижні															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Контрольні роботи					КР №1						КР №2			КР №3		
Інші контрольні точки	ВК			ПО №1					ПО №2							К
Модулі	М1							М2								
Розрахунок сумарної кількості балів за модуль	ВК + ПО№1+КР№1= 5+5+15=25 (балів)							ПО№2+КР№2+КР№3= 5+15+15=35 (балів)								

Якщо рейтинг студента за модулями та виконаним рефератом становить 30 –40 балів, то він має допуск до іспитів за курсом “Планування діяльності підприємства”.

Якщо рейтинг студента за модулями та виконаним рефератом становить більше, ніж 40 балів, то він має право на 16 неділі навчання пройти колоквиум та набрати додаткові бали для отримання оцінки за іспит автоматично (без складання іспиту).

При цьому кількість балів за колоквиум додається до модульної оцінки та розраховується сумарні бали за курс.

Студенти, що мають сумарний бал 90-100 одержують оцінку “відмінно” за іспит автоматично.

Студенти, що мають сумарний бал 75-89 одержують оцінку “добре” за іспит автоматично.

Студенти, що мають сумарний бал 55-74 одержують оцінку “задовільно” за іспит автоматично.

Студенти, що складають іспит за курсом “Планування діяльності підприємства” за витягнутим самостійно білетом, оцінюються за 5-ти бальною шкалою.

При цьому оцінка “*відмінно*”(5балів) виставляється тоді, коли студент дає вірні відповіді на теоретичні і практичні завдання білету, показує не тільки глибокі теоретичні знання та практичні навички, а й уміння самостійно приймати нетрадиційні рішення, робити висновки і узагальнення.

Оцінка “*добре*”(4 бала) виставляється, коли знання студента взагалі задовольняють ті самі вимоги, що й до оцінки “*відмінно*” , але допускається незначних помилок, які суттєво не впливають на підсумковий результат.

Оцінка “*задовільно*”(3 бала), виставляється якщо студент в основному виконав роботу в обсязі наданого білету, але не досить глибоко володіє матеріалом, його знання мають розрізнений, фрагментарний характер, припускається помилок, які можна легко виправити і які не будуть мати важких наслідків в практичній роботі підприємства.

Оцінка “*незадовільно*”(2 бали) виставляється тоді, коли студент не орієнтується в матеріалі, дає невірні відповіді, має слабкі теоретичні знання і практичні навички, приймає рішення які б могли привести до матеріальних збитків підприємства.

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна література за курсом

- 1 Планування на підприємствах: Навч.посібник. В 2 ч., ч.1/ Під заг. ред. А.І.Ільїна.- Мінськ.: ТОВ «Новое знание», 2000.- 415с.
- 2 Планування на підприємствах: Навч.посібник. В 2 ч., ч.2/ Під заг. ред. А.І.Ільїна.- Мінськ.: ТОВ «Новое знание», 2000.- 396с.
- 3 Грещак М.Г. та інш.Внутрішній економічний механізм діяльності підприємства // Планування діяльності.- К.:КНЕУ,2001.-298с.

- 4 Економіка підприємства: Підручник / За ред. С.Ф.Покропивного. -К.: КНЕУ, 2001.- 528с.
- 5 Економіка виробничого підприємства /За ред. І.М.Петровича.- К.:Слово, 2002.- 449с.
- 6 Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. Підручник.- К.:Скарби,2002.-336с.
- 7 Любанова Т.П. Стратегічне планування на підприємствах.- М.,2001.-277с.
- 8 Шепеленко Г.І. Економіка, організація і планування виробництва на підприємстві.- Ростов н/Дону,2001.-413с.
- 9 Бізнес-планування /За ред. В.М.Попова, С.І.Ляпунова.- М.,2002.-687с.
- 10 Лафт Дж.К. Менеджмент:Функція планування.-М.,2002.-236с.
- 11 Черняк В.З. Бізнес-планування.- М.,2002.-299с.
- 12 Фінанси та кредит /За ред. Ковальнової О.М.- М.,2002.-395с.
- 13 Герасенко В.П.Прогнозування і планування економіки: Практикум.- Мінськ, 2001.- 345с.
- 14 Тян Р.Б. Планування діяльності підприємства.- К.:Слово, 1998.-198с
- 15 Сіо К.К. Управлінська економіка: Планування.- М.,2000.-329с.
- 16 Хан Д. Планирование и контроль:концепция контроллинга/Пер. с нем./Под ред. А.А.Турчака.- М.:Финансы и статистика, 2003.-529с.
- 17 Егоров Ю.Н., Варакута С.А. Планирование на предприятиях.- М.:ИНФРА-М, 2001.-176с.
- 18 Бухалков М.И. Внутрифирменное планирование: Учебник.- М.:ИНФРА-М, 2001.
- 19 Организация производства /Под ред. Туровца.- Ростов н/Д, 2002.-396с.
- 20 Царев В.В. Внутрифирменное планирование.- СПб, 2002.- С.432-468.
- 21 Панкратов Ф.Г. Коммерческая деятельность на предприятиях.- М., 2002.- С.158-289.
- 22 Казанцев А.К. и др. Основы производственного менеджмента.- М., 2002.- 418с.
- 23 .Організація і планування виробництва / За ред.Коршунова.- М.: ІНФРА.- 1998.- 150с.

Додаткова література за курсом

- 1 Закон України “Про підприємство”// Відомості Верховної Ради України.- 1991.-№20 , Закон України “Про підприємництво”// Закон України, том 1.- К.:Ін-т законодавства, 1996.- С.310-331Планування діяльності підприємства: Навч.-метод. посіб.для самост. вивч. дисципліни. /Москалюк В.Є. – К., 2002.- 252с.
- 2 Алексеева М.М. Планирование деятельности фирмы: Учебно- методическое пособие.- М.: Финансы и статистика, 2001.-248с.
- 3 Ціна та ціноутворення на підприємствах /За ред. О.С.Пеліха.-Ростов н/Дону, 2002.-418с.
- 4 Ділове планування / За ред. проф. Наумова Л.Г.- М.: ЮНІТІ, 2002.- 364с.

- 5 Прогнозування і планування в умовах ринку / За ред.проф. Літвака.- М.: Прогрес.- 2000.- 390с.
- 6 Василенко О.Д. Управління фінансами підприємства.- СПб.,2002.-288с.
- 7 Денисов Ю.Р., Жданов О.П. Економіка управління підприємством і корпорацією.- М.,2002.-365с.
- 8 Шершньова З.Є., Оборська С.В. Стратегічне управління.- К.:КНЕУ, 2001.-255с.
- 9 Трояновський В.М. Математичне моделювання у менеджменті.- М., 2002.-299с.
- 10 Філімоненков К.Р. Фінанси підприємства.- К.:Слово, 2002.-318с.
- 11 Сергєєв В.І. Логістика і прогнозування у бізнесі.-М.:ІНФРА-М,2001.-486с.

Програму складено:

Доц, к.т.н.

Ст.викл., к.т.н.

Асс.

О.В.Шимко

С.М.Грибкова

О.І.Шимко

ДОДАТОК А

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ ДО КУРСУ “ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА”

1. Управлінський облік і його зв'язок з функцією керування - плануванням.
2. Найбільш розповсюджені методи екстраполяції, застосовувані в прогнозуванні.
3. Найбільш розповсюджені методи експертизи, застосовувані в прогнозуванні.
4. Найбільш розповсюджені методи математичного моделювання в прогнозуванні
5. План маркетингу й особливості його формування
6. Методи розробки плану маркетингу
7. Методи розробки стратегічних планів підприємства
8. Найбільш розповсюджені стратегії підприємства, застосовувані в ринкових умовах господарювання
9. План розвитку капітального будівництва на підприємстві. Джерела його формування і складові частини
10. План розвитку керування підприємством.. Джерела його формування і складові частини
11. Структура бізнес-плану інноваційних процесів. Особливості розробки окремих його розділів
12. Структура бізнес-плану нового напрямку діяльності. Особливості розробки окремих його розділів
13. Оцінка ризику і його страхування при розробці бізнес-планів
14. Особливості контролю за плановими показниками стратегічних планів і планів маркетингу
15. Оптимізація виробничої програми по номенклатурі випуску продукції
16. Оптимізація виробничої програми по витратах на виробництво
17. Оптимізація виробничої програми по ресурсах
18. Планування програми запуску і межопераційних заділів для перериваної-поточної лінії виробництва (масове виробництво)
19. Планування енергетичних потреб виробництва
20. Методи планування собівартості продукції. Їхня класифікація і характеристика.
21. Методи планування ціни на промислової продукцію. Їхня класифікація і характеристика.
22. Методи планування прибутку від виробничих і невиробничих операцій
23. Особливості планування витрат на виробництво в ринкових умовах господарювання- Планування рівня якості продукції і контроль за його виконанням
24. Планування номенклатури й асортименту продукції в умовах сезонних коливань попиту
25. Планування потреби в інструменті й оснащенні по виробничих підрозділах
26. Планування типу виробництва і технологічного маршруту виробничого процесу виготовлення продукції
27. Планування фінансової діяльності підприємства
28. Планування науково-дослідних робіт
29. Основні планові показники якості продукції й особливості їхнього розраху

ДОДАТОК Б

КОНТРОЛЬНА РОБОТА №1

Із дисципліни «Планування діяльності підприємства» ВАРИАНТ №1

Задача 1

Запланувати абсолютний та відносний баланс робочого часу одному робочому по підприємству. Зробити аналіз балансу. Назвати методи та прийоми, що використовувалися у задачі. Вихідні данні:

Показник балансу	Звітний період	Зміни у плановому періоді (±)
Календарний фонд, дн.	365	-
Свята, дн.	10	-2
Вихідні, дн.	102	+3
% невиходів на роботу	1,5	-0,3

Задача 2

Запланувати підприємству собівартість виробу методом поопераційного обліку, якщо підприємство випускає один виріб- кільцо. У звітному періоді собівартість визначена даними:

Найменування виробу	Попередня обробка		Кінцева обробка	
	Машинна обробка, м-год.	Ручна обробка, н-год.	Машинна обробка, м-год.	Ручна обробка, н-год.
Кільцо	2,6	1,7	10	0,6
<u>Вартість 1 м-год.</u> З/пл.осн. - 0,16грн. ВУЕО - 278%; Загальнопромисл.витр. – 315%; Адмін.витр. – 135%; Витрати на збут -2,5%.		<u>Вартість 1 н-год.</u> З/пл.осн. - 0,22 грн. ВУЕО - 312%; Загальнопромисл.витр - 200%; Адмін.витр. - 108%; Витрати на збут -1,9%.		

За планом зміни собівартості склали: трудомісткість машинна зменшилася на 15%, вартість нормо-години збільшилася на 5%

Задача 3

Визначити чисельність ПВП підприємства, назвати методи та прийоми, що використовувалися у задачі, якщо:

Показник	Звітний період	Плановий період
Товарна продукція у оптових цінах, тис.грн.	77250	93600
Трудомісткість виробничої програми, н-год.	290666	779800
Питома вага покупних виробів	0,36	0,41
Чисельність ПВП, чол.	8045	*

Задача 4

Розрахувати потребу у матеріалах на виробничу програму, скласти відомість потреби. Назвати методи і прийоми, що використовувалися у задачі, якщо:

Вид матеріалу	Об'єм валової продукції за виробом А, шт.	Норма витрати матеріалу на виріб, кг	Об'єм валової продукції за виробом Б, шт.	Норма витрати матеріалу на виріб, кг
Сталь 3кп	23600	3,3	13200	4,6
Сталь 45		5,7		3,1
Сталь У10		1,6		1,8

Витрати оснащення на програму: інструменту – 0,033; пристосувань –0,041. Норми витрат матеріалів на одиницю швидкоріжучої сталі Р6М5-0,65 кг/інструмент, 0,92 кг/пристосування; сталі 45 – 1,3 кг/інструмент і 2,5 кг/пристосування.

ДОДАТОК В

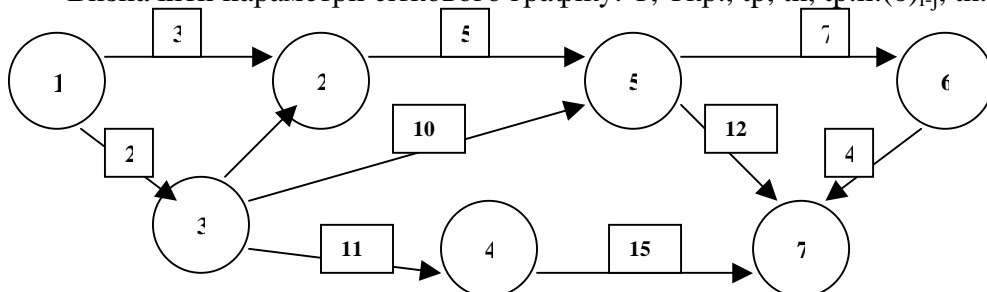
КОНТРОЛЬНА РОБОТА 2

Із дисципліни “Планування діяльності підприємства”

Варіант 1

Задача 1

Визначити параметри сіткового графіку: Т, Ткр., tr, tn, tr.n.(o)_{i-j}, tn.n.(o)_{i-j}, Кн_{i-j}.

Задача 2

Побудувати план-графік виготовлення внутрішньошліфувального станка високої точності за наданими вихідними даними:

Найменування етапу робіт	Трудомісткість, н-год.	Місячний фонд роботи 1 робітника, годин	Нормативний час виконання, місяців	Час перекриття робіт
Розробка технічного завдання	1806	209	1,6	$\tau = \frac{1}{4} t_{o.n.}$ $\tau = \frac{1}{5} t_{p.n.}$
Розробка ескізного проєкту	2240	196	1,3	
Розробка робочого проєкту	88750	212	4,1	
Розробка маршрутних карт	2070	196	1,0	
Розробка технологічної документації		208	3,5	

Кількість оригінальних деталей у станку – 2865 штук, деталі розбиті за групами складності наступним образом: 1-а група – 20%, 2-а – 35%, 3-я – 35%, 4-а – 10%. Норма часу на розробку однієї технології: 1-а група складності – 2,5год., 2-а – 5год., 3-я – 7,2год., 4-а – 12год.

Задача 3

Визначити виробничу потужність підрозділу:

Група обладнання	Годинна продуктивність, шт.	Кількість одиниць обладнання, од.	Номінальний час, годин	Простої обладнання, %
Токарная	180	12	2080	8
Фрезерная	158	10	2080	12
Строгальная	166	11	2115	10

Задача 4

Визначити пропускну спроможність дільниці:

Технологічна операція	Довжина операції, хвилин	Режим роботи	Довжина зміни, годин	Перерва, хвилин	% невиходів на роботу
Токарна	25	3 зміни	8	45	15
Свердлова	22				
Шліфувальна	31				

Деталь – валик

ДОДАТОК Г

КОНТРОЛЬНА РАБОТА 3 За курсом “Планування діяльності підприємства”

Варіант 1

Задача 1

Запланувати підприємству планові залишки готової продукції на складі, якщо відомо:

Вид продукції	Квартальний об'єм реалізації, шт.	Час відвантаження продукції, хвилин				Час на підготовку документів до відвантаження, %	Страховий запас часу, %
		Упаковки	Маркировки	Подборки за замовленням	Консервації		
Вироб А	6880	5	3	12	10	22	6
Вироб С	5120	12	13	9	8	30	5

Задача 2

Визначити планову собівартість продукції методом поглинання витрат за наданими даними.

Стаття витрат	Звітний період, % до підсумка	Зміни у плановому періоді, %
Матеріали	25	-2
Заробітна платня	18	+3
Енергія технологічна	6	+2
Постійні витрати	51	
Повна собівартість, грн.	197	?

Задача 3

Розрахувати прибуль підприємства розрахунково-аналітичним методом, якщо:

- 1) Залишки готової продукції на складі на початок планового періоду складають 204 штук;
- 2) Оптова ціна таких залишків –76 грн./шт.;
- 3) Виробнича собівартість залишків – 64 грн./шт., витрати на збут – 5%;
- 4) Плановий об'єм товарної продукції складає 990 штук, в тому рахунку планові залишки готової продукції на складі – 200 штук;
- 5) Планові зміни: а) «зменшення» ціни на 1 вироб на 9%;
б) «збільшення» рентабельності на 1 вироб на 15%

Задача 4

Визначити кількість планових одиниць обладнання до виконання виробничої програми, коефіцієнт його завантаження та змінення цього коефіцієнту, якщо:

Група обладнання	Номінальний фонд часу роботи 1 одиниці обладнання, годин	Втрати часу на ремонт та огляд, %	Трудомісткість виробничої програми, н-год.
Токарне	4167	5,5	126540
Фрезерне	2290	3,6	13900
Шліфувальне	2190	4,4	10600